

Verduurzamen: alleen vóór of ook met burgers?

Welke rol heeft de burger bij de verduurzaming van de wereld? Moet die vooral zijn mening laten horen en afwachten hoe overheid en bedrijfsleven daarop inspelen? Of moet de burger ook betrokken worden bij het beleid van overheid en bedrijfsleven?

>> Bram Bierens, voorzitter Visserij Innovatie Platform (VIP)

'Samen met burgers verduurzamen is denk ik heel lastig, omdat de afstand tussen de visserij en de maatschappij groot is. Als VIP laten we wel volop zien en horen wat we doen met schelpdieren, platvis en rondvis. Maar de burger kan door zijn gedrag wel meewerken aan verduurzaming van de maatschappij. Mensen moeten in hun koopgedrag laten zien dat ze kritisch zijn en geld over hebben voor een duurzaam product. Het is heel simpel en behapbaar voor iedereen om gecertificeerde producten te kopen. Er zijn producten zat die duurzaam zijn. De Noordzeevisserij is over het algemeen al duurzaam.'

>> Jan Willem Straatsma, FrieslandCampina

'Burgers zijn steeds kritischer in wat ze vragen; de producten en diensten die ze afnemen. Wij doen onderzoek naar wat burgers willen en wat maatschappelijke organisaties willen. Die gegevens gebruiken we bij de beslissing welke producten er komen en hoe we ze moeten vermarkten. Van de producten die wij nu al aanbieden willen wij weten of ze echt bij een vraag passen. Wij proberen op veel manieren te achterhalen wat de consument wil. Er zijn bijvoorbeeld gesprekken in De Rode Hoed in Amsterdam

over de toekomst van de landbouw en ons voedsel. Daar horen wij wat consumenten willen en hoe. Er zijn veel meer van dat soort bijeenkomsten waar consumenten zich kunnen mengen in het debat. Ook in de kranten zie ik steeds meer berichten over dit soort onderwerpen. De vraag is natuurlijk hoe we de verbinding goed willen houden. Een echte verbinding aangaan is ook een duurzame relatie aangaan. Dat doen we met organisaties als Solidaridad en Dierenbescherming.'

>> Katrien Termeer, hoogleraar bestuurskunde Wageningen UR

'Wil je met elkaar de grote problemen van deze tijd oplossen, dan moet er vertrouwen zijn tussen overheid en burgers. De overheid betreft burgers wel steeds meer bij beleid, maar tegelijk zie je dat het wantrouwen tegenover de overheid, en soms ook tegenover wetenschap, steeds groter wordt.

De vraag is hoe dat komt. Het betrekken van burgers is niet hetzelfde als het echt serieus nemen van zorgen en verlangens van burgers. Die verwachtingen worden vaak wel gewekt op het moment dat de overheid zich actief richt op het betrekken van burgers. Ook bereik je met veel van de huidige participatievormen niet alle groepen in de samenleving. Het is vaak een elite die het

interessant vindt om overal over mee te praten. Voor andere groepen burgers moet je op zoek naar andere vormen. Ik probeer het om te draaien. Het gaat er niet om dat burgers participeren in de beleidsprocessen van de overheid, maar dat de overheid participeert in maatschappelijke processen. Dat wil niet zeggen dat je burgers moet gaan bevragen, want dat schept juist afstand. De overheid moet organiseren dat ze haar voelhorens heeft in de samenleving. Niet als eenmalige actie aan het begin van de kabinetsperiode, maar continu. Maar wat je ziet is dat de overheid moet bezuinigen en dat doet ten koste van voelhorens. Als onderzoekers proberen wij inzicht te krijgen in de mechanismen die het vertrouwen tussen burgers en overheid beschadigen of juist vertrouwen creëren.'

>> Tjeerd de Vries, Directie Agroketens en Visserij, ministerie van LNV

'De burger vindt van alles, maar de consument gedraagt zich er niet naar, dus daar heb je niets aan. Ik verwacht niet dat de consument zijn gedrag heel snel en massaal zal verduurzamen. Mensen doen toch niets liever dan onduurzame dingen. Ze willen nog wel een Prius kopen omdat dat een mooie auto is, maar ze willen wel een auto. Echte verduurzamingsprocessen worden aangejaagd door maatschappelijke organisaties. Zij zetten door incidenten dingen op de agenda, en ik beschouw die organisaties als vertegenwoordigers van de burger. Maar uiteindelijk moet het bedrijfsleven de dingen voor elkaar krijgen. Het is een complex proces, een heel systeem moet over de kop. Bij onze aanpak staat dan ook het bedrijfsleven centraal, en bij een deel van LNV steeds vaker de consument. Dit vult elkaar goed aan. Wij proberen de grondstoffen duurzamer te krijgen. Onze focus ligt op die grondstoffen waar Nederland een belangrijke rol speelt, omdat je daar

invloed op uit kunt oefenen, zoals cacao, koffie, palmolie en soja. De consument is wel belangrijk, maar vooral om voorlichting aan te geven en hem meer bewust te maken van verduurzaming.'

>> Roel During, onderzoeker Wageningen UR

'Wij zien vanuit ons onderzoek dat de overheid systematisch het burgercollectief vergeet. Dit is een informele organisatievorm van ideëel ingestelde mensen, met een mix van individuele en collectieve belangen, die positief willen bijdragen aan het functioneren van de samenleving. Zij worden vaak als hindermacht weggezet, als storend. Overheden die bezig zijn met plannen maken, zien hen alleen als mensen die hun eigen belang nastreven en die, gekweld door emoties, niet meer logisch kunnen nadenken. Dus houden overheden geen rekening met burgerinitiatieven. Daarmee laat de overheid een enorme stuwende kracht liggen. Vaak als je ergens tegen bent, ben je ergens anders voor. De idealen van de burgerinitiatieven zijn net zo legitiem als die van de overheid. Als je met zo'n groep in gesprek gaat, zie je dat ze heel andere plannen hebben of hun loyaliteit bij een ander planproces hebben liggen. Zij zorgen voor diversiteit in ideeën, die vaak onconventioneel zijn. Ik kan niet genoeg onderstrepen hoe belangrijk diversiteit is, als je idealen op het gebied van duurzaamheid om wil zetten in actie. Een overheid die waarde toekent aan goede besluitvorming geeft de oppositie de mogelijkheid om zijn argumenten te professionaliseren. Zoals dat in Canada gebeurt met de milieueffectrapportage. Daar geeft de overheid tegenstanders van plannen een budget voor ondersteuning door experts. Dan komt er veel meer goede informatie beschikbaar, krijg je een meer inhoudelijke en minder procedurele publieke discussie en ook betere besluiten die rekening houden met ieders belangen.' LN

